

מראי מקומות - יבמות

מו.

ב"ד שיתגייה, ואי בשכבר קיבל מצוות בפני ג', א"כ לכאו' אי"ז סתם, שהרי על דעת ראשונה הוא עושה. וכ' דצ"ל דמיירי שהעבד טוען שקבל מצוות בפני ב"ד, וממילא טבילתו היתה לשם גרות, ואע"ג דצריך להביא ראיה לזה כדי להתירו בבת ישראל וכדו', אבל מידי ספיקא לא נפקא, וממילא אסור לרבו לשעבדו.

ו. לא שנו אלא בלוקח מן העכו"ם, אבל עכו"ם גופי קני ובביאור החילוק, כ' ר' אברהם מן ההר דסתם מוכר עצמו מסלק עצמו מגופו ומקני גופו למאן דקני ליה. ומה דאין הגוי יכול לקנותו, זהו משום גזה"כ דלא הם קונים זה מזה. וכיון שכן, ממילא אין הישראל יכול לקנות יותר ממה שהיה לו להגוי שקנאו. "אבל אם מכר הגוי עצמו לישראל, תכף שקנאו בכסף או בשטר או בחזקה קנה גופו, ואע"פ שלא טבל לשם עבדות זכה בגופו, ואינו יכול לטבול לשם בן חורין, דהא יש לנו קנין בגופו".

ז. לא שנו אלא בלוקח מן העכו"ם, אבל עכו"ם גופי קני ונמצא, דאם קנה גופי מהעכו"ם עצמו, אינו יכול לטבול עצמו לשם גירות. והק' בחי' ר' חיים הלוי על הרמב"ם (איסורי ביאה יג, יא), הא כל זמן שלא טבל כל דין קנין שלו הוא רק קנין ממון, ומה שייכות הוא למנוע דין גירות, וכי גירות בממונא תליא, ומה לי אם יש להרב רק קנין פירות, או כל קנין הגוף, סכ"ס אין לו בהגוי אלא קנין ממון. ואף שע"י הגירות פקע הקנין ממון שלו, זהו רק דבר דממילא, אבל עצם דין הגירות וכניסתו לקדושת ישראל לא שייכא כלל לדין ממון. וביאה דאף דקודם הטבילה איסורא דעבדות עדיין לית ביה, משום דעדיין לאו עבד הוא בקדושת גופו, מ"מ כיון דקני מיהא גופי לדין עבדות, אית ביה דינא דכשטובל ומגיר עצמו הויא גירות גירות של עבדות, וגם בטבל לשם בן חורין. והמשך לבאר דקניינו עושה דעכשיו שום טבילה שעושה העבד הוי ממילא טבילה של עבדות, וטבילה זו באמת מהני לעבדות, אף דכוון לשם חירות.

ח. אמר שמואל וצריך לתוקפו במים

פרש"י, כדי שתהא נראית כטבילת עבדות שאפי' יאמר הוא לשם בן חורין לא קנה עצמו בן חורין, ולא יהא ממשות בדבריו. והוסיף המאירי ביאור, "שהוא יאחזנו וישקענו שיהא נראה כמכובש תחת ידו עד שאם יאמר לשם בן חורין אני טובל, לא יהא מועיל לו" (ולכאו' הביאור הוא, דאף אם יאמר דבן חורין הוא, אבל אם כל המצב שהוא נמצא בו עכשיו מראה בברירות דאינו בן חורין, שפיר י"ל דאינו מועיל אמירתו). אבל שי' הר"ף (טו: בדפי הר"ף) בסוגיא הוא דצריך לתוקפו כדי שתעלה לו טבילה. וע'

המשך בעמוד הבא

א. אפקעי' לשעבודי

כ' הרמב"ן דמ"מ צריך לכתוב שטר על דמיו לרבו, דכיון דמשתרשי דמים של הרב, חייב לשלם לו.

ב. אפקעי' לשעבודי

מהו השעבוד דמפקיע כאן, ביאר ר' אברהם מן ההר דהיינו השעבוד למעשה ידיים, דהיינו דע"י דנעשה ישראל ממילא בטל השעבוד למעשה ידיים שהיה לרבו עליו [מאיזה טעם שהוא, ע' לעיל]. אבל מדברי הקהלות יעקב (ל"ה, ד"ה ולהסביר) מבואר דסבר דהשעבוד דהכא היינו דיש להרב זכות להטביל עבדו בעל כרחו, משום דהעבד משועבד להעשות עבד גמור של הישראל, ושיהי' לו קנין הגוף. וא"כ, אם טבל להיות ישראל, יכול להפקיע שעבוד זה, דעכשיו א"א להיות לרבו קנין הגוף עליו.

ג. דאמר רבא הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד

הק תוס' בכתובות (נט: ד"ה קונמות), "א"כ כל אדם יפקיע כל ממונו מבעל חובו ע"י קונם". ותי' דכמו דאלמוה רבנן שעבוד דבעל, כן אלמוה רבנן שעבוד דב"ח. אולם ע' בר"ן (שם כד: בדפי הר"ף ד"ה ופרכי') דמבואר דס"ל דבאמת יכול לאסור בקונם על הבעל חוב ולהפקיע השיעבוד. וע' ברמ"א (חו"מ ק"ז, ז) שהביא ב' השיטות לדינא, ולגבי קו' התוס', כ' הסמ"ע שם בשם הר"ן הנ"ל, דמשמתי' לי' עד דמתשיל אנדרי'.

ד. מעשה בבלוריא

לפי גירסת רש"י, דיוק הגמ' הי' דהיו הטבילות שלהם לפני טבילתה, והגמ' רוצה להביא ראיה דלאחריה לא היו יכולים לעשות עצמן בני חורין, הואיל וישראלית היתה, ודלא כרב. אבל הר"ף (טו: בדפי הר"ף) גרס לפניה אין היינו בפניה, וביאר הרמב"ן במלחמת דבפניה ודאי ישראלים הם, משום דכיון דטבלה בפניה אמרי' דאי לאו דשחררי' לא הויא שתק ליה, וכמו דמצינו דהניח תפילין בפני רבו יצא לחירות. אבל לא בפניה, זה לא יכול לעשות, לאפקועי שעבודי בטבילה, ודלא כרב. וע"ז תי' הגמ' דבפניה בין בסתם בין במפרש. דהיינו בפני רבו, הי"ל להרב לפרש דמטבילו לשם עבדות, וא"כ בין אם העבד טבל סתם או לשם בן חורין להדיא יצא בן חורין, משא"כ אם טבל שלא בפני רבו, אז הי"ל להעבד לפרש שטבל להיות בן חורין, ואם לא עשה כן לא יצא בן חורין, אבל לא קשה לרב, דס"ל דיכול לטבול לשם בן חורין.

ה. לאחריה במפורש אין בסתם לא

הק' החזון איש (אה"ע סי' קל"ד לסוגיין, ג), האי סתם ה"ה, אי דלא קיבל מצוות כבר בפני ג', הא גר צריך קבלה וצריך שיסכימו לו

מראי מקומות - יבמות

זו. (המשך)

הריטב"א הק' על פי' זה ופי' באופ"א, דבאמת ישראלים היו, והשאלה היא אם יכול המלך למוכרם לעבדים, שיהא נדון כעבד עברי שגופו קנוי וצריך גט שחרור, או דלמא הוי רק כחוב בעלמא, ואיזו לו קנין בהם אלא לפרוע החוב, ואם נטלו לע"ע יש בו איסור עובד בישראל וגם איסור רבית. והק' הריטב"א ע"ז, דהא קיי"ל דאין דיני עבד עברי נוהגים אלא בזמן שהיובל נוהג, ותי' "דההיא לענין דיני העבד לצאת בשש וסימנים או להתירו בשפחה, אבל מ"מ קנוי הוא קנין הגוף לענין שעבוד, ולהצריכו גט או לקנות עצמו בכסף, ולא סגי במחילה".

י. לעולם אין גר עד שימול ויטבול

כ' הבנין ציון (צ"א), דאף דאינו גר גמור, אבל עכ"פ הרי נכנס לברית ע"י המילה ונבדל משאר אומות, וכ' דלפיכך אין לו הדין דיום ולילה לא ישבותו, ואין לו איסור לשמור שבת. עוד צידד דאולי מחוייב הוא לקיים שבת, דהא כלל ישראל נצטוו במצות שבת במרה, וזה הי' קודם הטבילה שהי' בשעת מתן תורה, וא"כ אולי סגי במילה להתחייב בשבת, ע"ש מש"כ בזה. (אולם מתוד"ה כי משמע דלר' יהושע פשוט דמל ולא טבל אסור בקרבן פסח, דגוי גמור הוא, אף דקרבן פסח ג"כ הי' קודם טבילת מתן תורה, וצ"ע.)

במאיירי שהביא מיש מפרשים דכוונת שמואל הוא שצריך לשקענו במים שיהא כל הגוף עולה במים, וכפשוטו הבין כן בדעת הרי"ף, ומתמיה דהא זה פשוט. אבל הרמב"ן במלחמת כ' דכוונת הרי"ף לומר דצריך הרב לתוקפו במים כדי שתעלה טבילה מכחו, ויהי' כמטבילו הוא, ולא יהא כטובל לדעת עצמו, שיטעון ויאמר לשום בן חורין טבלתי. וכ' דודאי אין כוונת הרי"ף לומר דצריך שישקענו כולו במים, דזה פשוט. ובביאור פי' הרמב"ן בהרי"ף, כ' בשיעורי ר' שמואל (תקכ"ג) ע"פ מש"כ הגרש"ש, דכוונת הטבילה תלוי' בכוונת המטביל. וא"כ, אם הוא עצמו המטביל של עצמו, א"כ שפיר יכול לכוון לשם בן חורין, אבל אי אמרי' דהמטביל הוא הרב, א"כ הכל תלוי בדעת הרב.

ז. חזי מר דהני דבי פפא בר אבא ... כי

נפקי צריכי גיטא דחרותא או לא

פרש"י דבגוים מיירי, ופי' תוס' דאף דבדרך כלל לא קני גופי' ע"י הממונות גרידא, אבל כאן אולי ע"י דינא דמלכותא קני, או לא, והוי רק קנין למעשה ידים (ולכאו' משמע מהגמ' דזה נחשב דמלך מוכרם, דאם חשיב דהם מכרו עצמם, הרי אמרי' לעיל דמוכר עצמו גופו קנוי, ואף דהגמ' דחה הראי', אבל מ"מ משמע דהדין אמת). אבל